ČÍSLO 7 • ROČNÍK XII • 15. ČERVENCE 1956 • CENA 60 HALÉŘŮ

Mateřídouška

Časopis pro nejmenší čtenáře

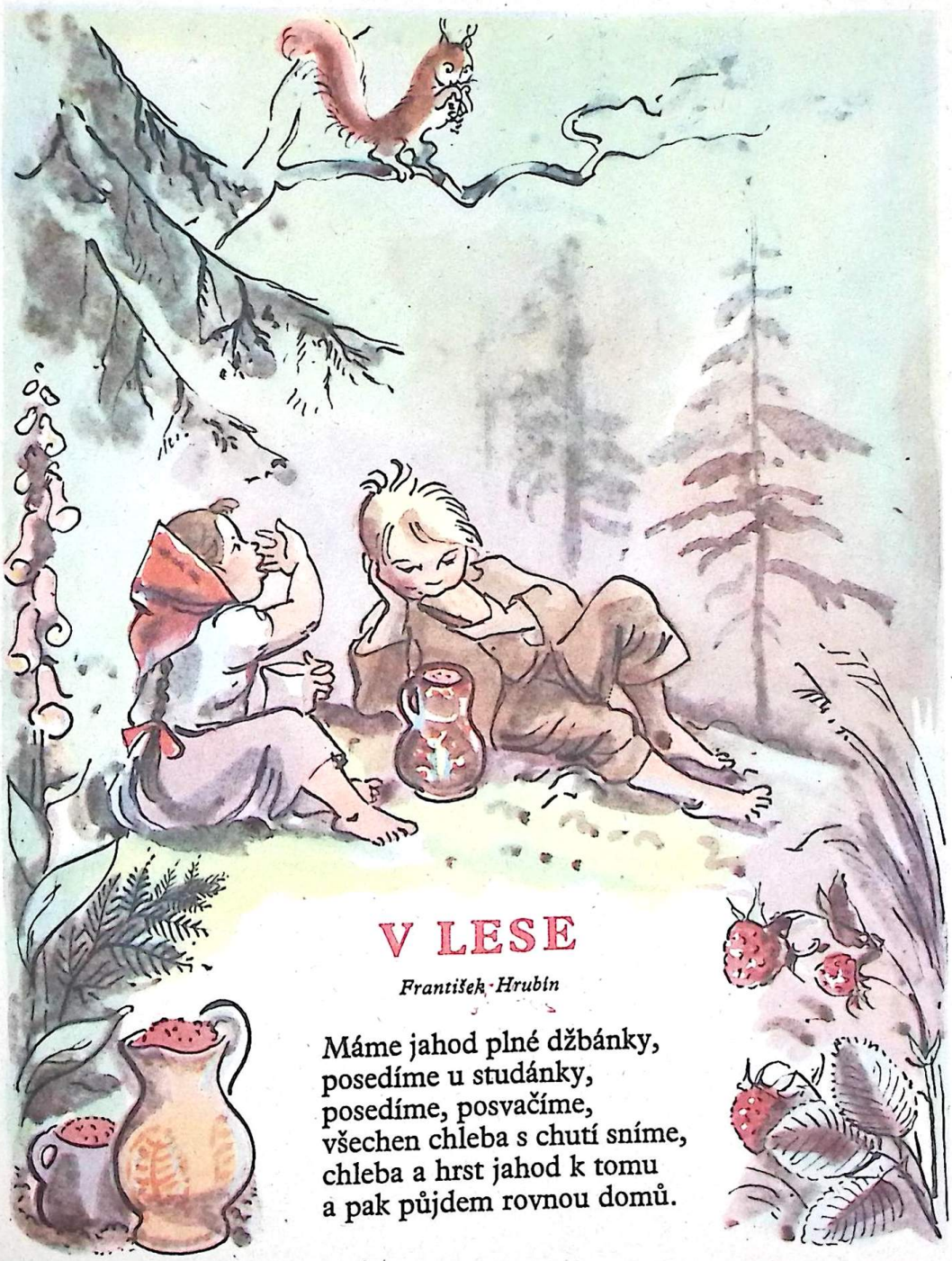

V LESE

František Hrubín

Máme jahod plné džbánky,
posedíme u studánky,
posedíme, posvačíme,
všechen chleba s chutí sníme,
chleba a hrst jahod k tomu
a pak půjdem rovnou domů.

NA SLEPOU BÁBU

František Hrubín

Slunce na nás pěkně svítí.
Až mě slepá bába chytí,
dá mi šátek na oči,
desetkrát mě otočí,
a teď koukej, jak se chytá,
chytej Mirka, chytej Víta,
každý rychle uskočí.
Chyť mě, bábo, chyť!
Neumíš to, viď?

NA PRÁZDNINÁCH

Jiřina Lišková

Jirka byl už u babičky skoro celý týden. Všechny kalhoty ušpinil, jedny dokonce roztrhl. Ale za to doopravdy nemohl. Kdo to kdy viděl, aby ze střechy psí boudy vyčníval hřebík. A jaký veliký! Košile už také zamazal. Babička jen spínala ruce. Nakonec vzala všechnu jeho výbavu, hodila ji do pračky a vyprala. A teď po celém dvoře visely na šňůrách nohavice a košile.

Poslední čisté trenýrky a tričko měl Jirka na sobě. Seděl mrzutě na prahu, dlaně opřené o bradu. Měl domácí vězení. Slunce pálilo, vzduch byl horký a suchý. Na dvoře ve stínu si hověly husy. Lenivě podřimovaly. Jen jedna neodolala, natáhla krk a tahala za rukáv Jirkovy košile. Celá šňůra se otřásala, prádlo poletovalo na všechny strany.

„Necháš to!“ vykřikla babička rozhorleně. „Ono vás to přejde, až vás odřu!“ Přepásala se širokánskou zástěrou z pytloviny, uvázala šátek pevně kolem hlavy, že jí ani vlásek nevykukoval a popadla plechový hrnec.

„Kam jdeš, babi? Mohu jít s tebou?“ vykřikl Jirka radostně.

„I nikam, škubat husy, už jim peří padá.“ Babička chytila největšího husáka a zavřela se s ním do kůlny. Husák kejhal, naříkal, ale babička nepovolila. Vtiskla mu hlavu mezi kolena a škubala. Za chvíli byl hrnec

plný měkkého běloučkého peří. Když už měl husák po těle jen chmýří, vstrčila ho do kádě s vodou, několikrát pořádně namočila a pustila na dvůr. Husák našlapoval zvysoka, třepal bílými křídly a vypadal vedle načechraných hus velmi ošklivě.

Jirka se procházel po dvoře. Pokukoval po husách i po kachnách, ale netroufal si. A přece by tak rád zkusil, jak se škube peří. Chytil proto malé krůtě, které se mu připletlo do cesty. Spustilo nářek. Kam se s ním schovat? Vklouzl do chlívka, ve kterém bylo uhlí. Sedl si do mouru, krůtě stiskl mezi kolena, tak jak to viděl u babičky, a nedočkavě vyškubl první peříčko. Krůtě se rozkřičelo, škráblo ho do nohy, tlouklo křídly. Mačkal je a potil se strachem, že je někdo uslyší.

Když dědeček vyšel na dvůr, zůstal stát mezi dvířky jako omráčený. U vaničky s vodou stál Jirka umouněný jako kominík. V rukou držel oškubané a pomuchlané krůtě a horlivě je namáčel. „Aby se ti zatáhly pysky," říkal vážně. Krůtě se už mnoho nebránilo, hlavička mu malátně padala se strany na stranu.

Babička vykoukla zvědavě z kůlny, aby se podívala, co je to za divné plácání. Uviděla jen vnoučka, stál v koutku u králikárny, držel si obě ruce vzadu na trenýrkách a štkal tak upřímně, že by se nad ním kámen ustrnul.

Na druhém konci dvora se choulilo k plotu nešťastné krůtě. Třáslo se po celém těle a žalostně pípalo.

JIŘIČKA

Jan Čarek

Jednou zrána probudím se:
Kdo je to na naší římse?
Sedí si tam maličká
sněhobílá jiřička.

Ale kde má hlavičku?
Mezi křídly v peříčku.

Asi spinká, asi spinká,
něžná jako konvalinka.

Přiletěly tři jiřičky,
tři jiřičky, tři sestřičky,
štěbetaly — za chvíli
jiřičku mou vzbudily.

Odletěla bůhvíkam,
pořád na ni vzpomínám.

JEŽEK

Jan Čarek

Ježku, ježku! — Kampak běží?
Už se schoulil, ostny ježí,
tolik jehel na těle,
což to není veselé?

Veselé či neveselé,
já mám přece nepřítele,
ostny nemám jenom tak,
ty mě chrání naopak,
když se schoulím v klubíčku
v naježenou kuličku,
potom ani mlsná liška
nekousne mě do kožíška.

PŘÍKOP U CESTY

Jan Čarek

Vzpomeňte si na příkop,
po kráse v něm není stop,
ale já tam sedám rád,
jen se pojďte podívat.

Obyčejný, prostý drn,
blízko šípek, trn a trn,
a jen ten květ na bodláku
ohlíží se po čmeláku.

Motýlek jak z perleti
nad příkopem přeletí,
na mou ruku usedá si
— lidi, co je u nás krásy!

ŘÍKADLO

Karel Konrád

Kovej, kovej, kováříčku,
okovej mi mou nožičku,
okovej mi levou, pravou,
abych mohl běhat travou.

Okovám ti přední, zadní,
jen mi nikdy neupadni!
Okovám ti všechny čtyři,
abys letěl jako chmýří!

U KOVÁŘE

Antonín Pojar

Kovej, kovej, kováři,
kůň je nedočkavý.
Pojedu s ním na louku
pro žebříňák trávy.

Nejpěknější podkovy
vyber mému koni,
ať vesele celý den
do kroku mi zvoní.

Kovej rychle, kováři,
vraník už se vzpíná.
Ví, že čeká na louce
sladká jetelina.

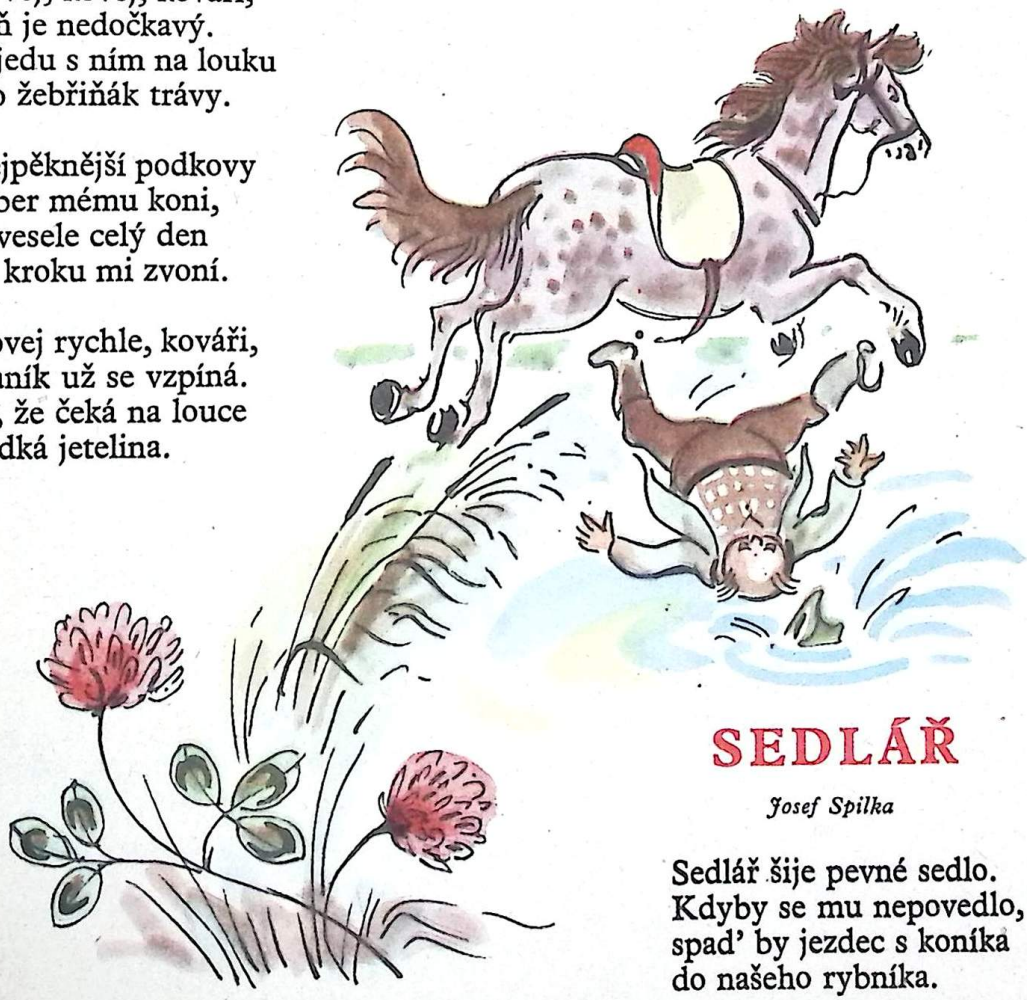

SEDLÁŘ

Josef Spilka

Sedlář šije pevné sedlo.
Kdyby se mu nepovedlo,
spad' by jezdec s koníka
do našeho rybníka.

JAK SE POSTÝLKA ROZZLOBILA

Eduard Petiška

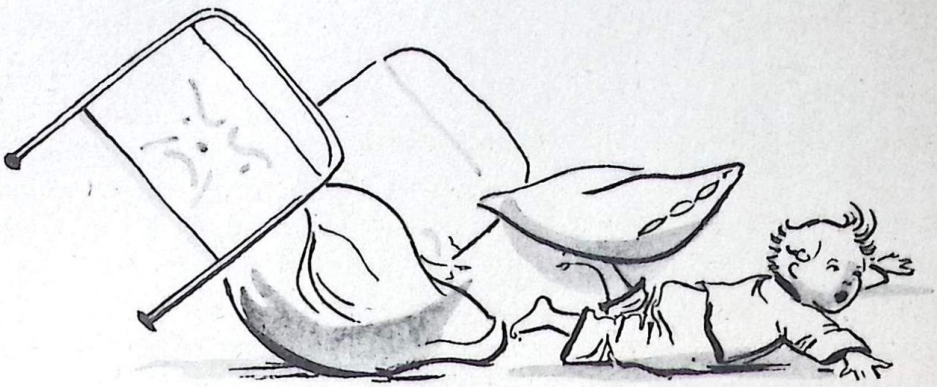

Je už večer, ale Martínek si ještě hraje s medvídkem.

„Martínku, pojď se mýt!“ volá maminka.

Martínkovi se nechce. Ví, že bude musit po mytí do postele.

„Maminko, co kdybys umyla dneska místo mne medvídka?“ zeptá se maminky. Ale maminka nechce mýt medvídka, maminka chce umýt Martínka. A tak se Martínek přece jen jde mýt. Copak ruce, ty se myjí jako nic. Ale krk a uši, to není jen tak. Martínek začne křičet:

„Nechci, nechci, to bolí!“

„To se tě drží špína a nechce tě pustit,“ říká dědeček.

„Jak se mě drží ta špína?“ rád by věděl Martínek. „Copak má ruce? A má špína také nožičky?“ směje se.

„Podívej,“ říká dědeček a ukazuje do umyvadla, „špína nemá nožičky, a přece utekla před kartáčem do vody a schovala se tam.“

„Ta špína se špatně schovala,“ povídá Martínek, „já ji tam ve vodě vidím.“

„Však to byla veliká špína,“ usmívá se dědeček, „a ta se nemůže schovat v malém umyvadle.“

Maminka bere ručník a Martínka osuší. Ještě košilku a už je Martínek v posteli.

„Já ještě nechci spát,“ mračí se Martínek.

Postýlka pod ním zavrže a dědeček povídá:

„Psst, poslouchej, Martínku! Mně se zdá, že postýlka něco říká.“

Martínek je tedy zticha a za chvíli se potichu zeptá:

„A co ta postýlka povídá, dědečku?“

„Jen poslouchej, poslouchej,“ řekne dědeček.

A Martínek ztichne a poslouchá, poslouchá . . .

Teď, teď postýlka něco pověděla. A teď zase a hlasitěji.

„Nechci, nechci," natřásá se postýlka.

„Jejda," diví se Martínek, „kdepak ses, postýlko, naučila říkat — nechci?"

Postýlka vrzne a povídá:

„Nechci, nechci — kdepak bych se tomu naučila? Tady jsem se tomu naučila, tys mě tomu naučil. Pořád křičíš: nechci! — jak bych se nenaučila!"

Martínek se zamračil. Co ho ta postýlka hubuje? A ať si hubuje! Cožpak mají postýlky poslouchat, co říkají chlapečkové? Cožpak mají postýlky uši? Jako pejsek nebo kočka? Postýlka je postýlka. Na postýlce se spí.

„Nech mě spát a nemluv," hněvá se Martínek na postýlku.

„Nechci," zavrže postýlka.

„A co nechceš?" rád by věděl Martínek.

„Tebe nechci," říká postýlka, „nikoho nechci, tlačíš mě, chci být sama, nechci, aby na mně někdo spal."

„Ták," leká se Martínek, „to jsem naučil postýlku říkat pěkné věci!"

„Vždyť jsi postýlka," povídá Martínek, „a postýlky jsou na spaní; musíš chtít, abych na tobě spal."

„A nechci, nechci," vrtí se postýlka pod Martínkem, „nic nemusím chtít! Ty se také nechceš mýt a nechceš spát."

„Ale já už chci spát," říká Martínek.

„Tak, tak," směje se postýlka, „ty chceš, ale já nechci a nechci!"

„Tak si nechtěj," řekne Martínek, „já tě nebudu poslouchat a usnu."

„A já tě nenechám spát," poskočí postýlka a hop a hop, začne poskakovat.

„Neskákej, postýlko," domlouvá Martínek postýlce, „vždyť spadnu na zem."

„Ať si," řekne postýlka, poskočí si hop a hopla a šup — Martínek sjede i s peřinou na zem.

„Copak se tu děje?" příběhne maminka a zvedá Martínka se země.

„To postýlka," žaluje Martínek, „říkala: nechci — a shodila mě na zem."

„To ne — postýlka," povídá maminka, „ale ty sám jsi večer křičel: nechci! Pak máš v noci divoké sny. Něco se ti zdálo a spadl jsi s postele."

Martínek si přitáhne peřinu k bradě a poslouchá, řekne-li postýlka ještě něco. Ale postýlka je pěkně zticha. Příště si dám pozor, umiňuje si Martínek, abych zase postýlku něčemu nenaučil. Raději nebudu křičet. Jen si to umíní, a už spí.

ŠPAČKOVÉ

František Hrubín

Přiletělo hejno špačků,
každý v kropenatém fráčku,
naše třešně obsypali,
to vím, ty si kdekdo chválí.

Už tě máme, špačku, dost,
tys nám nevítaný host,
jako pilná vlaštovička
od sluníčka do sluníčka
chytej mušky, třešně nech,
zrály pro nás na stromech!

ŠLA HUSA ROSOU

František Branislav

Šla husa rosou za humna.
Sedla si chvíli u housat.
— Housátka, buďte rozumná,
mohla byste se urousat!

— Ta mokrá rosa v trávníku
je asi jenom pro husy. —
Housata běží k rybníku,
tam se bát vody nemusí.

NA SOUVRATI

Josef Václav Sládek

Už to žito na souvrati
vlní se a v slunci zlatí;
vlň se, vlň se, žitko, zlatě,
čekali jsme dlouho na tě.

Už se žito k zemi kloní,
na mých lukách seno voní,
ticho, ticho, moje koně,
pojedem si brzo pro ně.

Léto, milé léto...

(Lidové říkanky)

Sil jsem hrách
na horách,
na dolině
směsku,

přišli na ni
dva jeleni,
snědli mně ji
všecku.

Jetelíčku náš,
pěknou vůni máš;
na tom našem poli
všecko se to trolí,
ty se zelenáš.

Beruško, beruško,
leť do nebes,
pověz mi, vyjde-li
sluníčko dnes?

Děvčátka, jděte spat,
musíte ráno vstát:
jak pastýř zatroubí,
musíte na houby.

UKVAPENÝ NOŽÍK

Jevgenij Permjak

Míťa ořezával klacík, ořezával, a najednou přestal. Klacík byl kostrbatý, nerovný, nehezký.

„Proč to tak děláš?“ ptá se Míti tatínek.

„Nožík je špatný,“ odpovídá Míťa. „Nechce řezat rovně.“

„Ba ne,“ říká tatínek, „nožík je dobrý. Je jenom ukvapený. Musí se učit trpělivosti.“

„Ale jak?“ ptá se Míťa.

„Podívej se,“ povídá tatínek a ukázal mu, jak se musí ukvapený nožík učit trpělivosti.

Míťa pochopil, jak se to dělá, a začal ořezávat klacík opatrně, pomaloučku, polehoučku.

Dlouho učil Míťa ukvapený nožík trpělivosti. Nožík nechtěl poslouchat. Ale přece se to podařilo. Míťa ho donutil, aby byl trpělivý.

A nožík začal ořezávat rovně, pěkně, poslušně.

ROSA

Jiří Schwertner

Když se ráno vzbudí tráva,
ve vlasech jí posedává
kapka malinká.

Rosa? To jsem nevěděla.
Jako ze stříbra je celá,
ale necinká.

VČELAŘ

František Hrubín

Až já budu velký,
budu chovat včelky.
Před včelínem jetýlek,
plný včelek bzučilek,
na sluníčku bude svítit,
včelky sladkou šťávou sytit.

HLEMÝŽĎ

Ladislav Stehlík

Kde kopřiva nejvíc bují,
z domku růžky vystrkuji.

Tam, kde je les nejtišší,
cestu stříbrem popíši.

PASÁČCI

Jiří Klaudis

Sluníčko už zapadá,
po loukách jdou stíny,
pasáčci se vracejí
z pastvy do dědiny.

Hupky, hupky přes potůček,
vodička se čeří,
za chviličku budem sedět
doma při večeři.

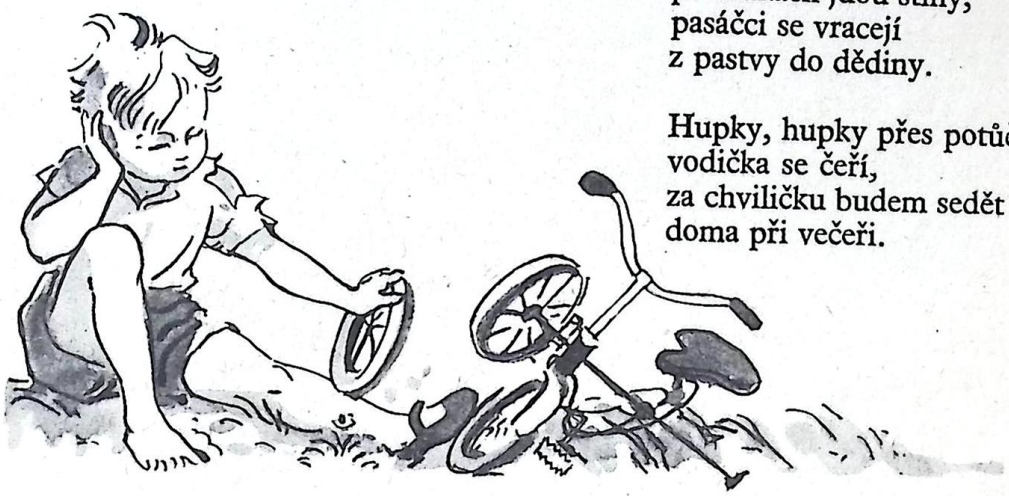

JAK CHTĚL MÍŠA OKLAMAT MAMINKU

Jevgenij Permjak

Míša polámal kolečko u tříkolky a povídá:

„Maminko, ono se polámalo samo.“

Míša si roztrhl novou košilku a povídá:

„Maminko, ona se roztrhala sama.“

Míša ztratil na zahradě sandálek a povídá:

„Maminko, on se mi ztratil sám.“

„Jsou to ale darebové!“ řekla maminka. „Musíme je potrestat! Když se naučili sami se lámat, sami se trhat a ztrácet, ať se naučí sami se spravit, sami se zašít a najít. A my se spolu, Míšenko, posadíme a počkáme, až to všechno udělají.“

Míša se posadil u polámané tříkolky v roztrhané košilce a bez levého sandálku a hluboce se zamyslel. Opravdu, měl se nad čím zamýšlet ten zbabělý chlapec, který chtěl oklamat maminku. Opravdu!

Z ruštiny přeložil B. Svoboda

LIŠKA A TRNEČEK

Skákala liška a vrazila si trneček do nohy. Šla k tetce Uvírce: „Tetko Uvírko, buďte tak dobrá, vytáhněte mi ten trneček!“ A tetka Uvírka jí ho vytáhla. „A schovejte mi ho, já si zítra proň přijdu.“

Přišla ličtička druhý den pro ten trneček. „Ó ličtičko, pekla jsem chléb a neměla jsem čím přiložit; spálila jsem trn.“ „Což za trneček pecíneček,“ povídá ličtička. Dali jí pecíneček. Šla ke Gelům ten pecíneček schovat. „Tetko Gelko, schovejte mi ten pecíneček!“ A tetka Gelka jí ho schovala.

Přišla na druhý den ličtička: „Přišla jsem si pro pecíneček.“ „Ó ličtičko, neměla jsem co sypat kuřátkům, podrobila jsem ho.“ „Což za pecíneček kuřátečko.“ I dali jí kuřátko. I šla k Malým: „Tetko Malá, buďte tak dobrá, schovejte mi to kuřátečko, já si zítra pro ně přijdu.“

Přišla na druhý den ličtička pro kuřátečko. „Ó ličtičko, dala jsem je mezi housata, housátka mi je zašlápla.“ „Což za kuřátečko housátečko!“ Dali jí housátko. Šla k tetce Hulvičce. „Tetko Hulvičko, buďte tak dobrá, schovejte mi to housátečko, já si zítra pro ně přijdu.“

Přišla ličtička na druhý den pro housátečko. „Ó ličtičko, dala jsem je mezi hříbátka, ta mi je zadeptala.“ „Což za housátečko hříbátečko!“ Dali jí to hříbátko.

Liška, jak dostala hříbě, sedla na ně a ujížděla. Ale jak skočilo přes příkop, zlomilo si nohu. Liška šla ke strýci koláři: „Buďte tak dobrý, strýčku, slepte tomu hříbátečku nohu.“ Což ji slepili. A ujížděla do lesa. A v lese byl vlk. Ten vlk praví k lišce: „Uděláme sáňky, zapřáhneme hříbátečko a budeme se vozit oba. Jdi k sosně a řekni: ‚Proto jsi rostla, křivo se rub!‘ “ Ale liška povídá: „Já nepůjdu, jdi si sám!“ Tak vlk odběhl a zavolal: „Proto jsi rostla, křivo se rub!“ A ono nic. I vrátil se a musela jít liška. Ale než se vrátila, vlk hříbě sežral. A tak neměla zase nic.

Ze Slezska

JAK VYZRÁL PACHOLEK NA SEDLÁKA

U jednoho hospodáře sloužil pacholek, jmenoval se Janek. Ten hospodář byl lakomý a dlužil už dlouho Jankovi sto rýnských za službu, a ne a ne mu je vyplatit.

Jednou přišel Janek k hospodářovi a pravil:

„Hospodáři, položíme každý stovku a vsadíme se, že ten, který se bude dříve hněvat, ještě tomu druhému stovku připlatí."

Hospodář svolil.

Na druhý den dal Jankovi krajíc chleba a pravil:

„Tumáš na snídani, oběd a večeři. Jdi do lesa otýpky sekat a ráno sněz kousek chleba! Ostatek strč do studánky a budeš mít v poledne zase celý krajíc."

Janek se sebral a šel do lesa. Jak tam přišel, nasekal jednu otep a hodil ji do studánky, a že měl ještě peníze, šel do hospody a zůstal tam celý den. Večer přišel domů a hospodář se ho ptal, jak moc nasekal. Janek pravil:

„Jak moc myslíte?"

„Šedesát, celou kopu."

„To by toho!"

„Půl kopy?"

„To by toho! Jednu jsem nasekal a hodil ji do studánky a do rána bude plná studánka otýpek. Hospodáři, hněváte se?"

„Eh, co bych se hněval, co tam o jeden den."

Ale v duchu se na něj hněval tak, že už mu druhý den ani žádné práce neukládal. A když se Janek ptal, co má dělat, řekl:

„Dělej, co budou dělat u sousedů."

U sousedů trhali právě starou slaměnou střechu. Janek vzal žebřík, vylezl také na střechu a začal ji trhat, až měl celou střechu dole. Hospodář, jak večer přišel, velmi se na něho rozhněval:

„Táhni mi z domu! Připravils mě o stodolu!"

Janek odpověděl:

„Pánbůh zaplať za tu službu a teď mi, hospodáři, vyplaťte těch sto rýnských a ještě jednu stovku na přídavek!

Hospodář mu musil vyplatit a Janek šel domů, a jestli ještě žije, tož vínečko pije, a jak ne, to už v hrobě hnije.

(Slezská lidová pohádka)

O LOVCI

(Čínská pohádka)

Byl jednou jeden lovec, který však nikdy nezabil ani zvěř, ani ptáka. Celý jeho statek pustnul, ale on chodil stále jen po horách.

Když doma snědli poslední hrstku prosa, rozhněvala se žena toho lovce a pravila: „Teď jdi na lov, ale nepřineseš-li ani tentokrát nic domů, spálím ti pušku a víckrát už na čekanou nepůjdeš!“

Náš střelec odešel. Do večera celý les prochodil, ale nic nezastřelil. Přišel do vsi a vidí, jak si děti hrají s chromým zajícem. Koupil tedy toto zvířátko od nich, aby nepřišel domů s prázdnýma rukama. Uvázal zajíce ke stromu, poodešel na dostřel a začal mířit. Ať už proto, že začínala tma, anebo že neměl zbraň v pořádku — zkrátka: místo zajíce trefil provaz. Zajíc utekl přesto, že byl chromý.

A tak náš myslivec musel nechat pušky a chytit se motyky. Od té doby už v jeho rodině neměli hlad.

Přeložil Dr Jar. Pauk

ACH, ACH, ACH

Slova: Milena Kolušková *Hudba: Asta Parmová*

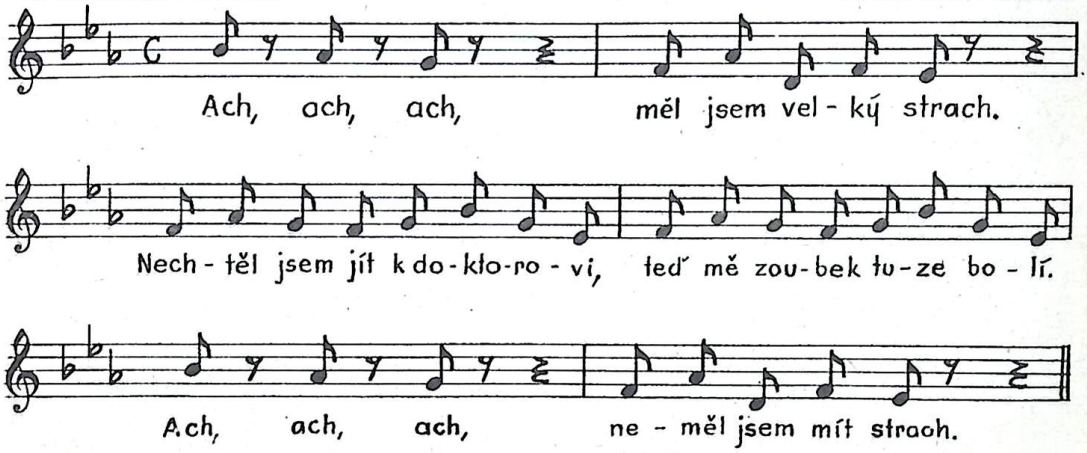

BĚLÁSEK

Slova: Jiří V. Svoboda *Hudba: Vilém Černík*

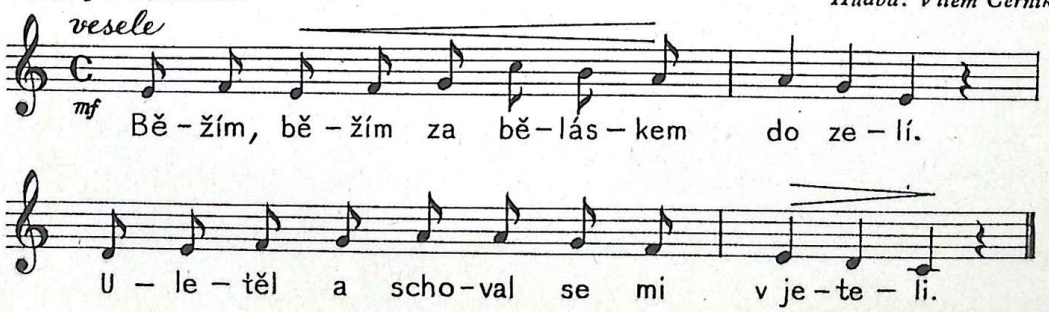

2. Jen se schovej, najdu si tě
za chvíli.
Však tě poznám mezi všemi
motýly.

3. Do síťky tě potom chytím
v jeteli.
Nebudeš nám více létat
na zelí!

HÁDANKY

LIŠTOVKY Seřaďte správně sloupečky a ve vodorovných řádcích vám vyjdou jména pěti zvířat a pěti ptáků.

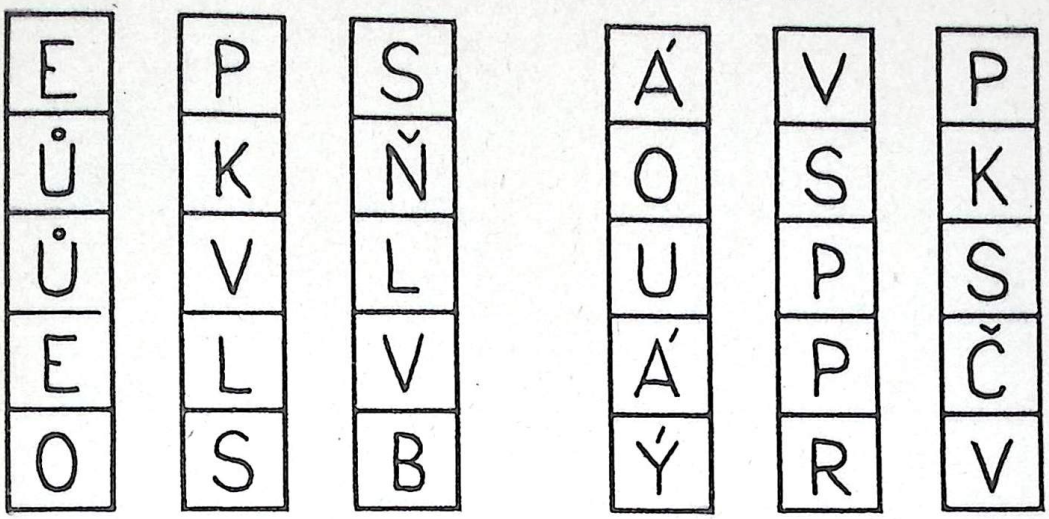

ČTVERCOVKY

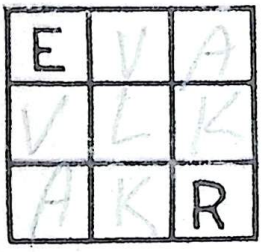

dívčí jméno

snědl Karkulku

plošná míra

chlapecké jméno

souhlas

opak dne

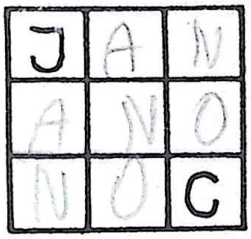

DOPLŇOVAČKA S TAJENKOU

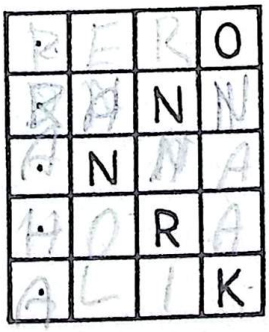

psací potřeba

opak večera

ženské jméno

veliký kopec

jméno psa

Tajenka:

hlavní město

Toto číslo ilustroval Jiří Krejčí.

Řídí Jiří V. Svoboda s redakčním kruhem. (J. Alda, J. Binek, Dr J. Červenka, V. Chmelíř, O. Kryštofek, E. Kučerová, J. Otčenášek, O. Syrovátka.) Technická redaktorka Olga Fischerová.

Vydává ÚV ČSM v Mladé frontě. Tiskne SVOBODA, grafický závod, n. p., Praha XVI. Toto číslo vyšlo 15. července 1956. Vedoucí redaktor Jiří V. Svoboda. Cena jednotlivého čísla 60 hal. Redakce Štěpánská 61, Praha II, tel. 22-79-09. Administrace Praha 3 - Nové Město, tel. 22-41-41. Účet Státní banka československá č. 7—9404. Informace o předplatném podá každý poštovní úřad a doručovatel.

Rozšiřuje Poštovní novinová služba.

A - 07385

JAK VRÁNA VYZRÁLA NA HONZÍKA

Kreslí Otakar Štembera

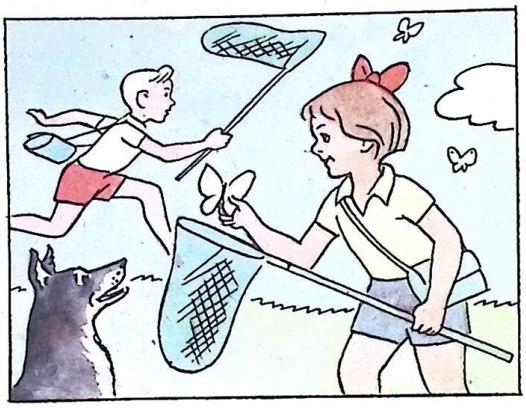

Takového krásného motýla Evička chytila!

Zato Honzíkovi to dnes nějak nejde . . .

A Evička chytí každou chvíli nového — to Honzíka nejvíc mrzí.

Ale najednou — co to? Vida, to bude úlovek!

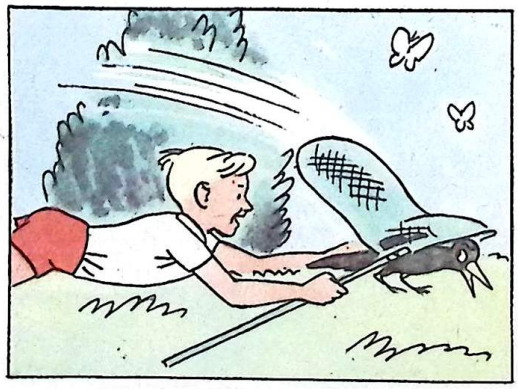

Jen tu vránu šikovně chytit . . .

Asi takhle . . .

Podle námětu Pavola Štefánika